

Rapport 2006:93

Arkeologisk förundersökning/antikvarisk kontroll

Mer plats för lek i Söderköping

Kv Norrtull 19

RAÄ 14
Söderköpings stad och kommun
Östergötlands län

Anders Lundberg

Mer plats för lek i Söderköping

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.	4
Syfte och metod	4
Resultat	4
Referenser	5
Tekniska uppgifter.	6
Bilaga 1 Schaktplan.	7

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

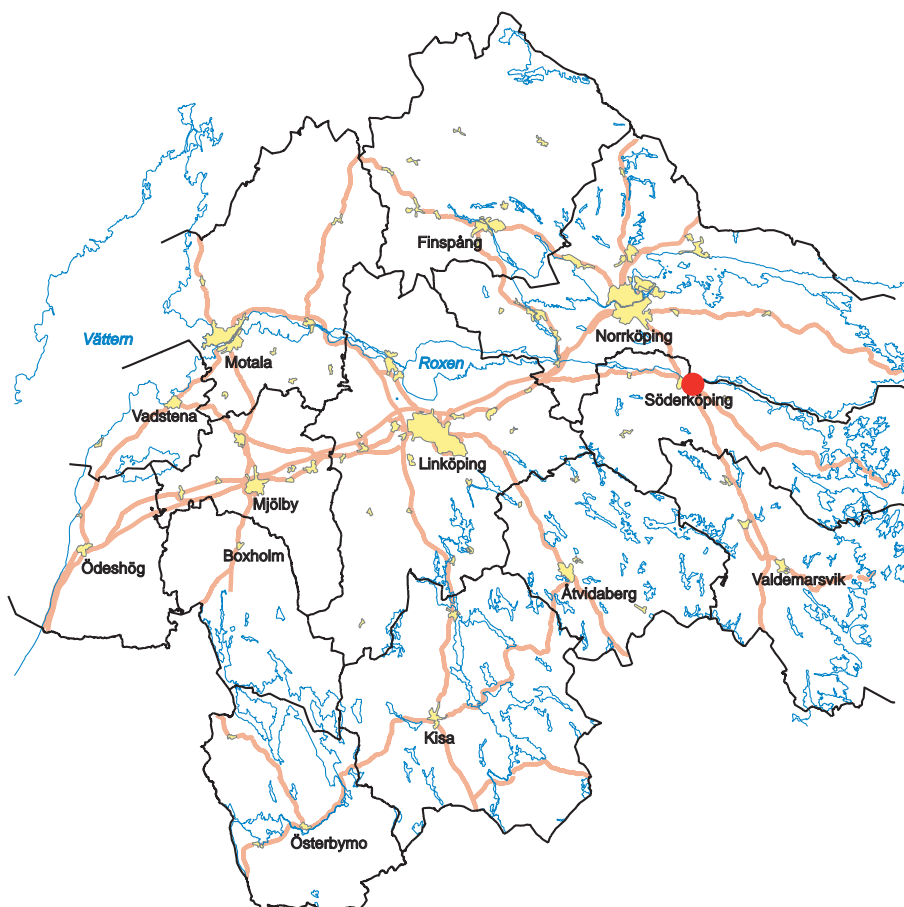
Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde 2005-11-02 en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll inom kvarteret Norrtull 19 i Söderköping. Undersökningen föranleddes av utökning av en lektyta samt grundförankring av ett lekredskap. En yta av ca 21 m² banades av till ett djup av ca 0,2 m. På en punkt inom denna yta grävdes hål för gjutplint ner till ett djup av drygt 0,5 m.

Avbaningen skedde ned till den nivå där kulturlager vidtog på ca 0,2 m. Avbaningen medförde således inga ingrepp i kulturlager. För förankringsplinten handgrävdes en yta om ca 0,5 m² ca 0,5 m ned igenom kulturlagret. Dessa 0,5 m utgjordes av ett gråsvart, till synes omrört, kulturlager med innehåll av tegelkross, träkol, fragment av fajans och yngre rödgods.

Genom den utförda undersökningen kan det fastställas att kulturlager finns bevarade från ett djup av ca 0,2 m inom den aktuella fastigheten.

Anders Lundberg
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:4000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde 2005-11-02 en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll inom fastigheten Norrtull 19 i Söderköping. Undersökningen föranleddes av en utbyggnad av en befintlig lekplats i anslutning till Norrtulls förskola.

Arbetet utfördes enligt beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län. Uppdragsgivare var Brobyområdets expedition i Söderköping som även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Fält- och rapportarbete har utförts av undertecknad.

Områdesbeskrivning

Söderköping är belagt i det skriftliga källmaterialet från mitten av 1200-talet. Redan under 1000-1100-talen var dock bebyggelse etablerad på platsen och orten fungerade sannolikt som en centralort för det omgivande landskapet. Staden växte fram där Storån och Lillån möts och från dessa vattendrag var det möjligt att nå Östersjön och Östergötlands inland. Sannolikt bidrog uppgrundningen av hamnområdet under senare delen av medeltiden till att staden under 1600-talet förlorade sin särställning till förmån för Norrköping och Valdemarsvik (Broberg & Hasselmo 1978).

Det arkeologiska källmaterialet har påvisat att en tät och regelbunden stadsbebyggelse var under uppbyggnad från tidigt 1200-tal. Vid 1200-talets slut var de flesta av stadens medeltida institutioner fullt utvecklade. År 1330 omnämns Helgeandshuset och under 1400-talet anlades tre kapell i staden (Tesch 1987).

Under Söderköpings tidigaste fas har troligen två kyrkor funnits, S:t Illian och Drothems kyrka (Hasselmo & Tesch 1985). År 1235 anlades ett franciskankloster strax norr om Drothems kyrka. År 1253 nämns den tredje kyrkan; S:t Lars. Den nuvarande tegelkyrkan uppfördes i slutet av 1200-talet, troligen 1290-tal, som stadsförsamlingens kyrka. Sydväst om S:t Larskyrkan låg Bosgården (Broberg & Hasselmo 1978).

Den arkeologiska information som kan utvinnas från små markingrepp, som det här aktuella, får ses som begränsad. Likväl kan de punktvis ge viktiga data, främst av övergripande stadstopografisk karaktär. För den antikvariska hanteringen av fornlämningen kan en fortlöpande insamling av data ge mer fasta hållpunkter för utbredningen av kulturlager, utschaktningens grad, nedbrytningsgrad, etc.

Flera undersökningar har genomförts inom kvarteret.

En provundersökning på den nu aktuella fastigheten har påvisat förekomst av senmedeltida kulturlager med byggnadslämningar. Kulturlagren har en mäktighet av 0,2-0,5 m och överlagras av 0,3-0,6 m tjocka påförda massor (Broberg 1996, Tesch 1982). Vid en undersökning i kvarterets nordöstra hörn har en myntskatt med ca 5000 silvermynt daterade till 1300-talets slut påträffats i samband med en undersökning (Tesch 1978).

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var primärt att genom antikvarisk kontroll styra markingreppen så att fast fornlämning berördes så lite som möjligt av det planerade arbetsföretaget. Fast fornlämning som berördes av schaktningen skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras.

Den arkeologiska förundersökningen utfördes som en antikvarisk kontroll i samband med markarbetena. Påträffad fornlämning undersöktes genom handgrävning och dokumenterades genom inmätning och beskrivning.

Resultat

Inom den befintliga lekplatsen fanns påförd sand, dels för en större sandlåda men även som falldämpande material i anslutning till lekredskap. Delar av utökningsytan var beväxt med gräs på påförd matjord.

Påförd sand och matjord banades av ned till en nivå där kulturlager vidtog (ca 0,2 m). Avbanningen medförde således inga ingrepp i kulturlager. För en förankringsplint till ett nytt lekredskap handgrävdes en yta om ca 0,5 m² ned ca 0,5 m igenom ett kulturlager. Detta utgjordes av ett ca 0,5 m tjockt gråsvart, till synes omgrävt, lager med innehåll av tegelkross, träkol, fragment av fajans och yngre rödgods (ej tillvarataget). Keramikmaterialet var rikligt i relation till den undersökta volymen, hade en hög fragmenteringsgrad och en kronologisk spännvid från ca 1600 till omkring slutet av 1800-talet.

Genom den utförda undersökningen kan det fastställas att kulturlager finns bevarade från ett djup av ca 0,2 m och vidare nedåt till minst ett djup av 0,5 m, sannolikt mera, inom den aktuella fastigheten.

Referenser

Broberg B. 1996. *Norrtull*. Kvarteret Norrtull Nr 8, 13-14 och 19, Söderköping, Östergötland. Rapport Riksantikvarieämbetet UV Linköping 1996:53

Broberg B & Hasselmo M. 1978. *Söderköping*. RAÄ & SHM Rapport Medeltidsstaden 5. Stockholm.

Hasselmo M & Tesch S. 1985. 1984 års arkeologiska undersökningar i Söderköping. *S:ta Ragnhilds gilles årsbok 1984*. Söderköping.

Tesch S. 1978. Slutredovisning av uppdrag. Delundersökning. Kv Norrtull 8, Söderköping, Östergötland. Arkivhandling Östergötlands länsmuseum.

Tesch S. 1982. *Provundersökning av medeltida kulturlager*. Kv Norrtull 2 och 11, Söderköping, Östergötland. Rapport Riksantikvarieämbetet.

Tesch S. 1987. *Söderköping. 7000 år på 20 år*. Stockholm.

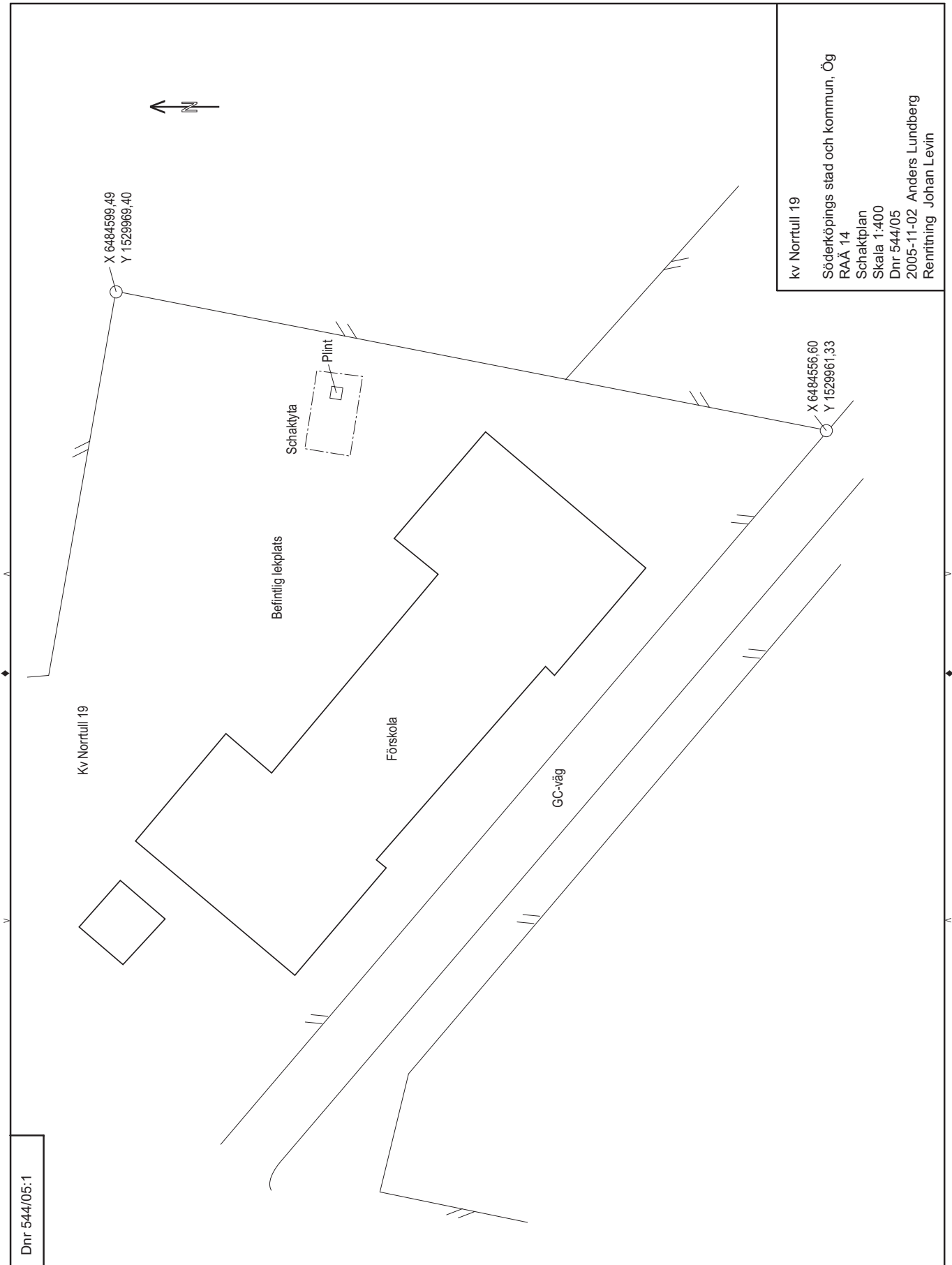
Tekniska uppgifter

Område	Kv Norrtull 19
Stad	Söderköping
Kommun	Söderköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	RAÄ 14
Ekonomiska kartans blad	085 57 (8G 6f Drothem)
Koordinater	X 6484589, Y 1529963
Koordinatsystem	RT 90, 2,5 gon V
Höjdsystem	-
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning/antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens beslut	2006-09-14
Länsstyrelsens handläggare	Carin Claréus
Länsstyrelsens dnr	431-14864-05
ÖLM dnr	544/05
ÖLM projektnummer	530379
Uppdragsgivare	Brobyområdets expedition, Söderköpings kommun
Kostnadsansvarig	Brobyområdets expedition, Söderköpings kommun
Projektledare	Anders Lundberg Ann-Charlott Feldt
Fältarbetstid	2005-11-02
Totalt undersöktes	21 m ²
Fynd	Nej
Foto filmnr	Nej
Analyser	Nej
Grafik	-
Renritning	Johan Levin
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2006:93 © Östergötlands länsmuseum

Bilaga 1 Schaktplan

Not. Bilden är förminskad, skalan stämmer ej.

Östergötlands länsmuseum utförde 2005-11-02 en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll inom kvarteret Norrtull 19 i Söderköping.

Undersökningen föranleddes av utökning av en lekplats samt grundförankring av ett lekredskap. En yta om ca 21 m² banades av till ett djup av ca 0,2 m där kulturlager vidtog. Avbanningen medförde således inga ingrepp i kulturlager. För en förankringsplint handgrävdes en yta om ca 0,5 m² ned ca 0,5 m genom kulturlagret. Dessa 0,5 m utgjordes av ett gråsvart, till synes omrört, kulturlager med innehåll av tegelkross, träkol, fragment av fajans och yngre rödgods.

Genom den utförda undersökningen kan det fastställas att kulturlager finns bevarade från ett djup av ca 0,2 m inom den aktuella fastigheten.